

RLKA08 Islám

Filozofická fakulta, jaro 2012, **Rozsah:** 2/0/0. bloková výuka. 6 kr. (plus 1 za zk). **Ukončení:** zk.
Vyučující Mgr. Martin Klapetek, Ph.D. UČO 10960, email: klapetek@centrum.cz

Rozvrh

Pá 2. 3. 9:10–10:45 M11, *Náboženský život v předislámské Arábii.*

Pá 30. 3. 9:10–10:45 M11, *Pět sloupů islámu, pojetí džihádu, ší'a.*

Pá 27. 4. 9:10–10:45 M11, *Islámský reformismus a modernismus, fundamentalismus.*

Cíle předmětu

Kurz je zamýšlen jako úvod do problematiky klasického a moderního islámu jakožto vývojově třetího z velkých monoteistických náboženství, vzniklých v oblasti Předního východu. Cílem kurzu je seznámit posluchače s periodizací historického vývoje islámu od jeho vzniku po současnost, s okolnostmi jeho vzniku, rozvoje jeho věrouky, práva, etiky a teologických koncepcí. Zvláštní zřetel je brán na komparaci s judaismem a zejména s křesťanstvím a na provázanost klasického islámu s jeho reformními a soudobými projevy. Posluchač se seznámí se základními reáliemi, kultovními zvyklostmi a dalšími formálními projevy islámu stejně jako s podobami "nonkonformního" islámu - lidovým islámem a mystikou. Pozornost je věnována vývoji základního "schizmatu" islámu na sunnu a ší'u, přičemž ší'itský islám je pojímán v celé šíři svých heretických odnoží. Během kurzu se posluchač seznámí se základními texty islámu, zejména s Koránem a exegetickou literaturou.

Povinná literatura:

Student je povinen ke zkoušce přečíst knihy:

- Kropáček, L.: *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad 2003, 292 s.
- Mendel, M.: *Islámská výzva*. Brno: Atlantis 1994, 248 s.

Student je dále povinen vypracovat výtah/referát z jedné z knih ze seznamu literatury pro referáty.

Literatura pro referáty:

Barša, P.: *Západ a islamismus*. Brno: CDK 2001, 188 s. **Referent**

Bečka, J.-Mendel, M.: *Islám a české země*. Praha: Votobia 1998, 207 s. **Referent**

Beránek, O. – Ťupek, P.: *Dvojitá tvář islámské charity*. Brno: CDK 2008, 219 s. **Referent**

Cardini, F.: *Evropa a islám*. Praha: NLN 2004, 295 s. **Referent**

Cook, M.: *Muhammad*. Praha: Odeon a Argo 1994, 99 s. **Referent**

Čejka, M.: *Izrael a Palestina*. Brno: Centrum strategických studií 2005, 305 s. **Dva referenti**

Fletcher, R.: *Kříž a pŕlměsíć*. Praha: Mladá fronta 2004, 140 s. **Referent**

Gombár, E.: *Dramatický pŕlměsíć: Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. Praha: Karolinum 2001, 215 s. **Referent**

Gombár, E.: *Kmeny a klany v arabské politice*. Praha: Karolinum 2004, 273 s. **Referent**

Gombár, E.: *Moderní dějiny islámských zemí*, Praha: Karolinum 1999. **Dva referenti.**

Hrochová, V. – Hroch, M.: *Křížáci ve Svaté zemi*, Praha: Mladá fronta 1996, 296 s. **Jeden referent.**

Kepel, G.: *Válka v srdci islámu*. Praha: Karolinum 2006, 294 s. **Referent**

Kepel, Gilles, *Boží pomsta*. Brno: Atlantis 1996. **Referent**

Kouřilová, I.-Mendel, M. (eds.): *Cesta k prameni*. Praha: OÚ AV ČR 2003, 172 s. **Referent**

Kropáček, L. a spol. (eds.): *Variace na Korán. Islám v diaspoře*. Praha: OÚ AV ČR 1999, 174 s.

Referent

Kropáček, L.: *Blízký východ na přelomu tisíciletí*. Praha: Vyšehrad 1999, 284 s. **Referent**

Kropáček, L.: *Islám a Západ. Historická paměť a současná krize*. Praha: Vyšehrad 2002, 197 s.

Referent

Kropáček, L.: *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad 1996, s. **Referent**

Kropáček, Luboš, *Súfismus: Dějiny islámské mystiky*, Praha: Vyšehrad 2008, 334 s. **Dva referenti.**

Küng, H.: *Křesťanství a islám. Na cestě k dialogu*. Praha: Vyšehrad 1998, 191 s. **Referent**

- Mendel, M.- Ostřanský, B.-Rataj, T.: *Islám v srdci Evropy*. Praha: Academia 2008, 504 s. **Tři referenti**
- Mendel, M.: *Džihád*. Brno: Atlantis 1997, 231 s. **Referent**
- Mendel, M.: *Hidžra*. Praha: OÚ AV ČR 2006, 386 s. **Dva referenti**
- Mendel, M.: *Náboženství v boji o Palestinu*. Brno: Atlantis 2000, 268 s. **Referent**
- Müller, Z.: *Jeruzalém mezi minulostí a budoucností*. Praha – Litomyšl: Paseka 2004, 192 s. **Referent**
- Ostřanský, B.: *Arabská oneirokritika ve středověku a v současnosti*. Praha: OÚ AV ČR 2005, 326 s. **Dva referenti**
- Ostřanský, B.: *Dokonalý člověk a jeho svět v zrcadle islámské mystiky*. Praha: OÚ AV ČR 2004, 130 s. **Referent**
- Ostřanský, B.: *Hledání skrytého pokladu*. Praha: OÚ AV ČR 2008, 261 s. **Referent**
- Palmer, A. W.: *Úpadek a pád Osmanské říše*, Praha: Panevropa 1996, 351 s. **Dva referenti**
- Rataj, T.: *České země ve stínu púlměsíce*. Praha: Scriptorium 2002, 420 s. **Dva referenti**
- Rogerson, B.: *Prorok Muhammad*. Praha: NLN 2004, 200 s. **Referent**
- Runciman, S.: *Pád Cařihradu*, Praha: Epocha 2003, 224 s. **Referent**.

Pokud chcete zpracovat knihu, která není na seznamu, napište mi email a domluvíme se.

Doporučená literatura k dalšímu studiu:

- Dža'far šejch Idrís: *Pilíře víry*. Praha: Islámská nadace v Praze 2001, 30 s.
- Eliade, M.: *Dějiny náboženského myšlení. III*. Praha: OIKOYMENH 1997, 343 s.
- Korán*. Praha: Academia 2000, 780 s.
- Křikavová, A.-Mendel, M.-Müller, Z.: *Islám – ideál a skutečnost*. Praha: Baset 2002, 311 s.
- Pavlincová, H.-Horyna, B.: *Judaismus, křesťanství, islám*. Olomouc: Olomouc 2003, 661 s.
- Tauer, F.: *Svět islámu. Jeho dějiny a kultura*. Praha: Vyšehrad 2006, 443 s.
- Denny, F.: *Islám a muslimská obec*. Praha: Prostor 1999, 194 s.

Metody hodnocení

Kolokvium a vstupní předpoklady zkoušky

Požadavky kladené na kolokvium jsou zároveň vstupními předpoklady zkoušky. Obojí vyžaduje absolvování:

- (a) písemného testu z klasického islámu;
- (b) písemného testu z moderního islámu;
- (c) elektronické odevzdání výtahu ze zvolené knihy.

Zkouška

Zkouška probíhá v ústní formě a soustřeďuje se na:

- (a) ověření znalostí podle zadaných tematických okruhů;
- (b) ověření interpretačních schopností v dané oblasti.

V případě neúspěchu během semestru se testy stávají písemnou součástí zkoušky a je třeba je absolvovat ve stejném termínu jako ústní zkoušku.

Informace učitele Doporučuje se souběžný zápis předmětu RLKB08 Proseminář k Islámu.

Tematické okruhy ke zkoušce

D u c h o v n í   ž i v o t   v   p ř e d i s l á m s k é   A r á b i i

- autochtonní náboženské projevy, vlivy okolních semitských náboženských systémů, vztah starých Arabů k judaismu a křesťanství, odraz staroarabských náboženských představ v islámu

M u h a m m a d

- sociální poměry v Mekce v době vystoupení proroka Muhammada, jednotlivé fáze jeho působení, Muhammad jako prorok, sociální reformátor, politik a vojevůdce

K o r á n

- Korán jako základní zdroj islámské věrouky a práva, formální a obsahové aspekty Koránu, redakce Koránu

F o r m o v á n í a z d r o j e i s l á m s k é h o p r á v a

- sunna (prorocká tradice) a její utváření, diskuse o pravosti hadíthů v kontextu raných dějin islámského chalífátu, islámská právní věda (*fiqh*), její metodické nástroje a právní školy, islámské duchovenstvo (*ulamá*), rozdíl mezi sunnitským a ší'itským pojetím

I s l á m s k é „ s c h i z m a “ a d i f e r e n c i a c e i s l á m u

- chárídža, počátky hlavního proudu nábožensko-politické opozice vůči sunnitské moci, vysvětlení ší'itského dogmatu, vývoj ší'itského islámu ve vrcholném středověku, štěpení *ithná ašaríje* na jednotlivé odnože a sekty (ismá'ílíja, drúzové, assasíni, karmaté, alawité)

P ě t s l o u p ů v í r y

- formální projevy religiozity a jejich právní ukotvení (vyznání víry, modlitba, půst, almužna, pouť do Mekky), princip „konání dobra a bránění zlu“, islámské pojetí misie (*da'wa*), komplexní pojetí džihádu jako právní kategorie

Z á k l a d y i s l á m s k é v ě r o u k y , n á b o ž e n s k á f i l o z o f i e a m y s t i k a

- kosmologie, angelologie, predestinace, nauka o prorocích, eschatologie, islámská náboženská filozofie, sufismus, lidové podoby religiozity

„ T e m n á s t a l e t í “ i s l á m s k ý c h d ě j i n a r e f o r m i s t i c k á h n u t í d o 1 8 . s t o l e t í

- křížové výpravy z pohledu islámu, příčiny a podoby tzv. „temných století“ islámských dějin, Almorávidé a Almohádé, fulbské džihády, wahhábíja

M o d e r n í i s l á m

- islámský reformismus 19. a 20. století, sekularizační procesy v islámských zemích (Turecko), islámský fundamentalismus, vztahy islámu k Západu

I s l á m n a Z á p a d ě

- kontakty Západu s islámem v období středověku, cesty do muslimských zemí, muslimské Španělsko, pronikání Osmanských Turků na Balkán, islám na Balkáně, muslimská imigrace do Evropy a Ameriky ve 20.-21. století, třecí plochy, islám v českých zemích